

Gyűjtő: RÉDAY LAJOS

Gyűjtés kezdete: 1966.

TART.: NEPI VILÁGÍTÁS MŰDZAI ÉS KÉZMŰVEI
KADARKÚTON

2 lap, 2 rajz

FOLYORASZ MŰTATÓ: KADARKÚT

SZAKMŰTATÓ: XI. 31

Iratgyűjtő

MSZ 5617
PAPIRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁROZÁS

ÁTVEZETVE AZ EGYSÉGES ITK. 1053-as TETÉLE ALÓL

- 1./ A régi pincegádorok legvégére rothadó száraz puhafa darabot/füzfa, égerfa/tettek, mi villogásával az irányt mutatta a sötétben.
- 2./ A nyitott tűzhelyen, vagy a kemence torkában égő fahasábot világitották meg a helységet.
- 3./ A behasogatott, fáklyaszerű puhafa hasábokat meggyújtva hordozták.
- 4./ Éjjeli fuvarozások fel és lerakodásánál.
- 5./ Kenyérsütéskor a kemence torkában szalmacsutakat, vagy kötött vesszőnyalábot gyújtottak meg a kemence megvilágítására. Madarászásnál a kifeszített suba, vagy ponyva mögött bádog gyertyalámpással világitottak.
- 6./ Vascsipővel fogták meg az égő fahasábot, hogy a távolabbi helyet is megvilágosíthassák.
- 7./ Fáklya. A jólhasadó puhafát 3/4 részben vékony szilánkokra hasogatták előre többet készítettek, hogy állás közben kissé meglazuljon a hasítás. A fáklyát fenyőfából nem készítettek, mert az hamar elégett.
- 8./ A fáklya be nem hasogatott részét kihegyezték és falrepedésbe, tég-
tüzték
laközbe, vagy homokkal telt edénybe állították.
- 9./ Fából, vagy vasból készült fáklyatartók, alakjuk gömbölyű, vagy négy-
szögletes volt.
- 10./ A fából készült fáklyatartó közepén egy vastölcser volt, melybe behelyezték a fáklya kihegyezett végét. Vaskarikát is huztak rá, hogy nehezebb legyen és a melegtől el ne repedjen.
- 11./ A fáklyatartót mindenki maga csinálta, vagy az ügyesebb szomszédal, jóismerőssel csináltatta.
- 12./ Ma már nem használják a fáklyát, utóljára a pincékben a pincegádorban lévő vakablakban világitottak vele. Használata általános volt.

- 13./A talpasházak konyháiban, pincegádorokban rendszerint megvolt a vakablak, melyet világító fülkeként használtak. A füstökonyhában a kemence szája és a szabad tűzhely megvilágítására legalkalmasabb oldalfalon kb. 30550x20 cm. nagyságban, hol fáklyát, később pipicset, majd lámpát helyeztek el. Ma is megtalálhatók a pince lépcsők falán, mit alkalomkor használnak is, de általában már vilanylámpát használnak. A konyhában gyufát, gyertyát, villanylámpát, pince-kamrakulcsot tartanak benne.
- 14./Sodrott nyirfakérget keményfanyélre /seprünyélre/kötötték és azt égették világítás céljából.
- 15./Szurkot nem használtak világításra, de zsirral, faggyuval átitatott rongyot égettek a kemence megvilágítására.
- 16./Igen, az istállóban gyertya-lámpással világítottak, rendszerint házilag öntötték a gyertyát, de piacokon a bábsütők árulták, sőt házalnak is vele. - Keménypapírból, bádognál formát készítettek, abba helyezték a pamutfonalat és viasszal, vagy faggyuval öntötték be. A viaszgyertyát jobban szerették, mert a faggyusgyertya lángja bűdös volt. - A viaszt és a faggyut házalók kacsival vásárolták a falvakban össze.
- 17./ A gyertyát sárgombócba, homokos csuporba állítva égették. később ^{csörép} fajánsz, porcellán gyertyatalpakat készítettek, melynek oldala reccés volt, amin a kénes gyufát gyújtották meg.
- 18./Bádognál készített gyertyatartóknál a gyertya alján levő lappal a gyertyát emelni lehetett, ezt a rugós gyertyatartó válltotta fel.
- 19./Kovács, lakatos, drótos készített gyertyatartót, a vándor drótosok élelmiszerért, de főleg lisztért árusították.
- 20./Ma már csak ravatalozásnál és a temetőben mindenszentekkor égetnek gyertyát.

21./A gyertya lángjának lobogása esetén az elhalltak szelleme jár ott, ha duruzsol a láng hideg idő jön, ha hirtelen elalszik valaki meg fog halni.-Vajudásnál azért gyujtanak gyertyalángot, hogy a rossz szellemeket elkergessék vele, könnyebb legyen a szülés.-Az-esküvőrei a lakodalomban az ifjúpár előtt I-I gyertyát gyujtanak meg, s akinek hamarabb alszik ki a lángja annak az élet lángja is hamarabb alszik ki.

22./Kis bádogdobozt olajjal, vagy faggyuval töltöttek meg pamutszállat huztak kis nyílásba és azt gyujtották meg.

23./Kézzel formált agyagtálcában az olajat vagy állati szíradékot égette növényi rostot tettek rá.

24./Viráglajat /napraforgó olajat/ és étolajat /tökmagolajat/ használtak világításra.

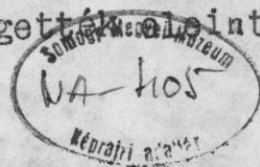
25./Pipicsnek nevezték az olajos világító szerszámokat, ezeket bádogból, cserépből, vagy üvegből készítették. Házilag is készítették, de bádogos, fazekas és kovács készítette őket. Az üvegből készült pipicsket boltban és vásárokon árulták.

26./Szegényebb családoknál általános világító eszköz volt a mécses, De lakodalomnál, háztűznézéskor a jobb módúak is mécses gyujtottak, természetesen díszesebbet.

27./A mécsesnek-pipicsnek gyertyatartó magasságu állványa volt, hogy a fényt jobban adja. Nappal a vakablakban állt, viráglajat /napraforgó olajat/ égettek benne, bélnek pamut szálakból sodrott használtak.

28./A gyertya, vagy a mécs lángját a szélről, vagy léghuzattól első sorban tenyérrel védték, később papírból, üvegből készült védőburokkal.

29./A földbirtokosok és a papok használták legelőször a petroleum lámpát, falilámpaként.-A petroleumot bádognécsesekben is égették.

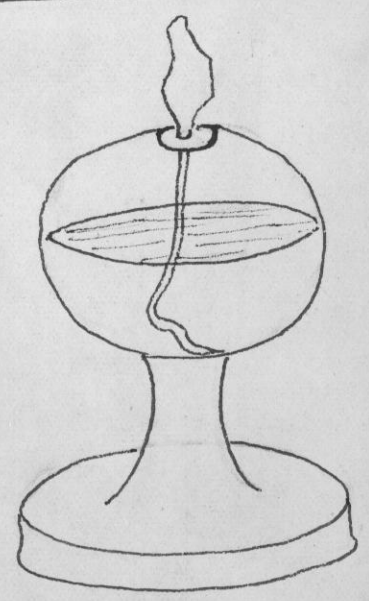
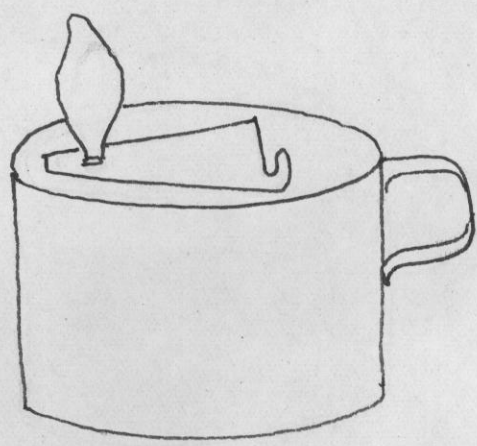
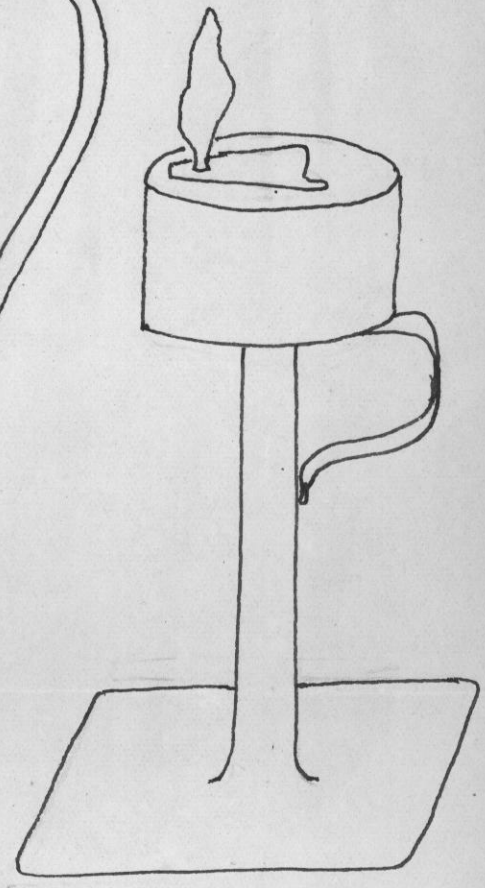
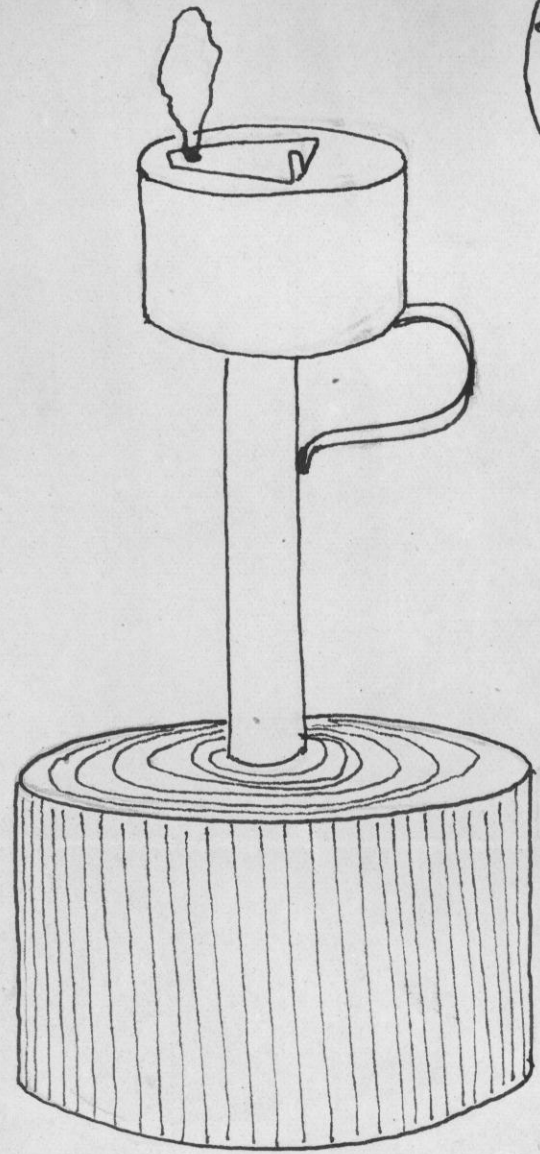
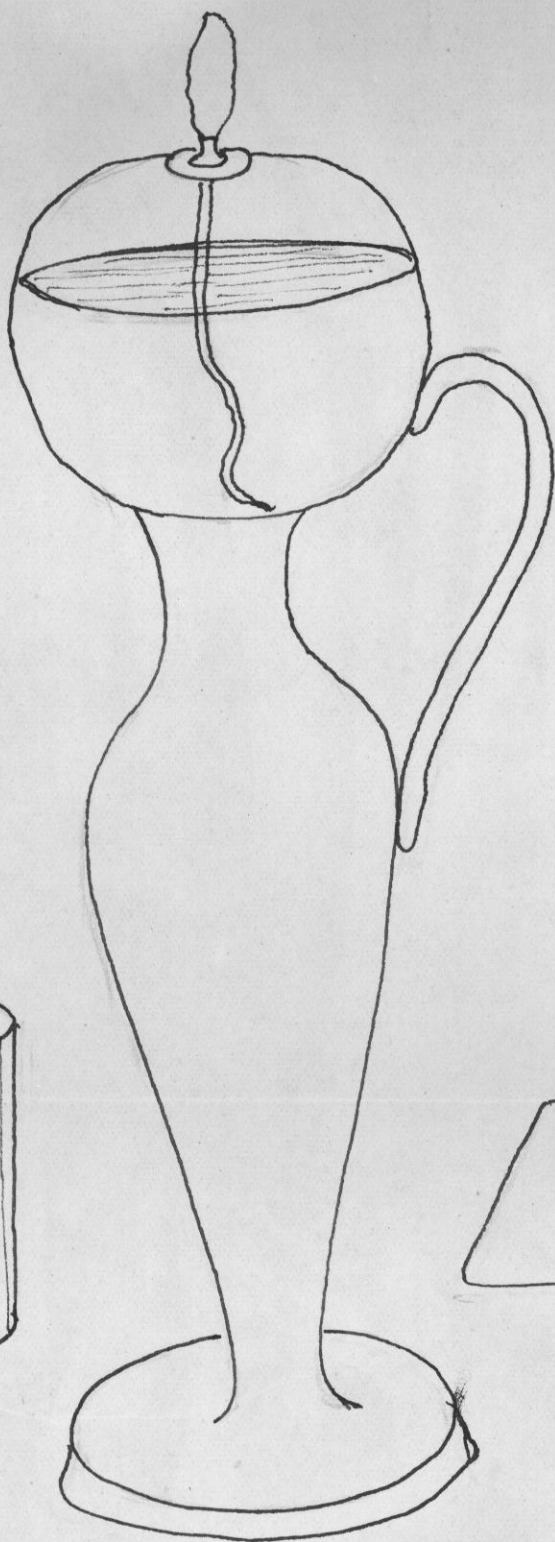

30./ Leginkább a fali karos lámpát használták, de a talpas asztali
és a csigás lámpákat is használták.-A lámpák tisztítása az asszony,
vagy idősebb leány gondja volt.-Súlyosabb betegség esetén, szülésnél,
halottal, vagy ha féltek égett a lámpa egész éjjel.-A lámpát mindig
az asszony oltotta el, előtte imádkozott, utána vetkőzött le.-Lámpa-
gyújtás besötétedéskor történt, mindig "Ó estét kívánok!" köszöntés-
sel történt. Sötétben kukorica morzsolást, fonást végeztek.

Dr. adalokas János László, 67 éves ny. orvos
466 X. 24.

IV/26/25

Сомовъ Мещеряи МѢСЯЦА
№А-405
Копражи адв.кат.

IV/26/26

SUMBER MUSEUM
NA-405
Kerajinan

